

Výroční zpráva Oblastního muzea v Lounech, p. o. za rok 2014

Úvodní slovo

V roce 2014 oslavilo Oblastní muzeum v Lounech 125 let své existence, jejíž počátek vztahujeme k založení muzejního spolku v Lounech v roce 1889. Jako každé významné jubileum podněcuje i takto dlouhá kontinuita muzejní práce k bilancování a přemýšlení o možném rozvoji muzea v budoucnu. Naléhavým úkolem prvořadé důležitosti bude adaptace nově převzatého objektu pro budoucí depozitář muzea, který bude na rozdíl od toho současného situován již přímo v Lounech, a samozřejmě i následné stěhování sbírkových předmětů do něj. Teprve tato změna muzeu poskytne reálnou možnost se o své sbírky postarat na úrovni dnes již obecně vžitých standardů a dostát tak vlastnímu poslání muzejní práce. I když je to úkol náročný, muzeum se nechce v žádném případě uzavřít do sebe, ale naopak chce co nejvíce posílit svou badatelskou a prezentační činnost. Jde o to, aby muzeum bylo vnímáno především jako živá instituce, neboť jedině tento přístup ospravedlňuje existenci muzea v dnešním světě. Bez lidí, kteří se o muzeum zajímají, by tu nemohlo být žádné muzeum. V tomto pojetí se vracíme tak trochu k počátkům, kdy lounské muzeum vzniklo jako plod kulturní angažovanosti patrioticky smýšlejících občanů regionu.

Správa a ochrana sbírek muzejní povahy

Posláním muzea je uchování sbírkových předmětů dokumentujících historii, současnost a přírodu regionu pro budoucí generace. Sbírká Oblastního muzea v Lounech je zapsána v Centrální evidenci sbírek Ministerstva kultury ČR (CES) pod evidenčním číslem MON/002-05-13/238002 a tvoří ji těchto jedenáct podsbírek:

- Podsbíрка Archeologie
- Podsbíрка Botanika
- Podsbíрка Dějiny současnosti
- Podsbíрка Etnografie
- Podsbíрка Geologie
- Podsbíрка Historická fotografie
- Podsbíрка Historie
- Podsbíрка Lunensia
- Podsbíрка Numismatika
- Podsbíрка Sbírková knihovna
- Podsbíрка Zoologie

Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů zapsaných v CES k 31. prosinci 2014 činí 24 614.

Zcela výjimečné postavení ve sbírkovém fondu Oblastního muzea v Lounech má knihovna ročovského kláštera, která byla převedena do sbírek muzea na začátku 50. let 20. století po zrušení augustiniánského konventu v Dolním Ročově. Na základě restitučních zákonů byla knihovna začátkem 90. let vrácena řádu, ten ji však ponechal na základě smlouvy jako své depozitum v Oblastním muzeu v Lounech. Knihovna *de iure* tedy není součástí sbírky muzea, avšak muzeum ji využívá při své badatelské a prezentační činnosti a na oplátku o ni pečuje.

V roce 2014 proběhla pravidelná inventarizace sbírkových fondů muzea – kurátoři inventarizovali celkem 3 553 sbírkových předmětů ze všech výše zmíněných podsbírek. Na základě inventarizace byly konzervátorem následně ošetřeny předměty, které toho vyžadovaly (napadení plísněmi, červotočem aj.).

Velkým problémem pro správu a ochranu sbírek muzejní povahy je špatný stavebně-technický stav dosavadního externího depozitáře muzea, o který je navíc veden soudní spor. Jedná se o zásadní handicap lounského muzea. Situace by v budoucnu měla být řešena adaptací nového depozitáře v Poděbradově ulici č. p. 599 v Lounech, který muzeum získalo od 1. ledna 2015 do své správy převodem z rezortu školství Ústeckého kraje. Ještě v roce 2014 byl předložen odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Ústeckého kraje investiční záměr, který specifikuje požadavky na stavební úpravy tohoto objektu a jejich odhadované náklady.

Archeologické výzkumy a nálezy

Lounské muzeum realizovalo v roce 2014 celkem 46 archeologických akcí. Vždy se jednalo o dozory na stavbách, jejichž výsledek byl z hlediska ochrany a záchrany archeologického dědictví negativní.

Prezentační činnost

Výstavní činnost

Těžiště prezentační činnosti muzea leželo v uplynulém roce na deseti autorských a převzatých výstavách, které téměř vždy doplňovaly doprovodné programy:

- ***Jak se dělá krása aneb Šikovnost keltských šperkařů*** (21. 1. – 23. 3. 2014) – Výstava věnovaná mistrovství řemeslníků - šperkařů z doby před více než dvěma tisíci let, kterou připravil Ústav archeologické památkové péče středních Čech. Kromě ukázek šperků z řady míst na Lounsku přiblížila návštěvníkům technologie zpracování různých materiálů (zejména bronzu), způsoby výzdoby i detaily spon, náramků aj. z celé Evropy.

Doprovodná akce:

Přednáška Jak se dělá krása (6. 2. 2014) – PhDr. Dana Stolzová z Ústavu archeologické památkové péče středních Čech promluvila o technologiích výroby keltských šperků.

- **Retropomocníci aneb Domácnost 60. – 80. let** (4. 2. – 30. 3. 2014) – Zavzpomínali jsme, co nás provázelo všedními dny nedávné minulosti. Poznali jsme některé předchůdce dnešních vymožeností. Co nám zpříjemňovalo a usnadňovalo život v domácnostech... Návštěvníci se přišli nejen podívat a zavzpomínat, ale třeba i vyzkoušet elektrospotřebiče a jiné pomocníky používané od 60. do 80. let v našich domácnostech. Výstavu připravila kurátorka geologie Ing. Lenka Macová.
- **Hudební nástroje a nástrojáři z Lounska a Žatecka** (1. 4. – 25. 5. 2014) – Výstava kurátora starších dějin ThLic. Jaroslava Havrlanta, Th.D. představila výrobu nejen lounských harmonik, které se vyvážely do celého světa, ale i další regionální nástrojáře, např. jak žateckou továrnu na piana – Leo Sieber, později Bohumil Janouš, výrobce dechových nástrojů Aloise Zmítka, výrobce klarinetů a klavírů E. Faulhabera, tak současné housleře D. Adamcseka a L. Lůžka.
Doprovodná akce:
Přednáška Nástrojáři z Lounska a Žatecka (17. 4. 2014) – Autor výstavy představil zájemcům dílo regionálních nástrojářů.
- **Drátěný svět Ladislava Lokajička** (8. 4. – 1. 6. 2014) – Výstava předvedla, jak vytvořit něco pěkného takřka z ničeho. Jde to i bez drahého nářadí, energie, lepidla a barvy. Proto drát. Jedná se v podstatě o odpadový materiál, který se nalézá kdekoliv v okolí. Chce to trochu trpělivosti, jisté zručnosti a fantazie. Stačí z kapsy vytáhnout kleštičky, trochu se zamyslet a tvořit. Drát a jeho charakter sám určí, co by se z něj dalo vytvořit. "Pár ohybů, cvaknutí" a dílko je hotovo.
Doprovodná akce:
Drátkování s Ladislavem Lokajičkem (12. 4. 2014) – Autor výstavy pomohl zájemcům s výrobou drátěných artefaktů, včetně šperků.
- **100 let od vypuknutí 1. světové války** (16. 5. – 12. 10. 2014) – Výstava připomněla neblahé výročí počátku Velké války exponáty výhradně ze sbírek lounského muzea (zbraně, součásti uniforem a výstroje, odznaky a vyznamenání, zdravotní pomůcky, vlajky, fotografie, dopisy a pohlednice, památeční předměty z války apod.). Velká část pochází z bývalého muzea v Hřivicích, zejména korespondence a výrobky vojáků (hlavně zajatců) z nejrůznějšího odpadového materiálu (střepiny, nábojnice, kosti, žíně apod.).
- **České středohoří – klenot přírody** (3. 6. – 17. 8. 2014) – Výstava, připravená ve spolupráci se správou CHKO České středohoří v Litoměřicích, představila přírodu lounské části Českého středohoří, jedné z přírodovědně nejvzácnějších oblastí naší země. Sluncem vyhřáté stráně lounských kopců jsou domovem mnoha vzácných druhů bezobratlých živočichů a rostlin, které v okolní zemědělské krajině nenacházíme. Návštěvníci se dozvěděli třeba, jak se lounské stepi obnovují, proč se na Rané daří kriticky ohroženému syslovi nebo jak vznikla známá Kamenná slunce u Hnojnic.
Doprovodný program:
Exkurze České středohoří známé i neznámé (21. 6. 2014) – Putování po známých i neznámých místech Lounského středohoří.
- **Zmizelé Louny** (10. 6. – 17. 8. 2014) – Výstava byla volným pokračováním stejnojmenné knihy kurátora novějších dějin lounského muzea PhDr. M. Vostřela. Pro návštěvníky byly připraveny stovky starých lounských fotografií, nejen ze sbírek muzea či archivu, ale též od řady lounských sběratelů a pamětníků. Připomněli jsme si změny, jimiž Louny prošly. Velký důraz byl kladen na zaniklé žatecké předměstí.
Doprovodné akce:

Přednáška Zmizelé Louny (10. 7. 2014) – Promítání starých lounských pohlednic a fotografií spojené se zajímavou besedou se sběrateli pohlednic,

Komentované prohlídky výstavy s jejím kurátorem (7. 8., 12. 8., 13. 8. a 15. 8. 2014)

- **Lounské muzeum v proměnách času** (26. 8. – 9. 11. 2014) – V roce 2014 jsme si připomněli 125 let od založení „Spolku musejního v Lounech“. K tomuto výročí byla připravena výstava, jež provedla návštěvníky historií muzea a jeho sbírek. V přízemí obou výstavních budov jsme představili nejrůznější zajímavé předměty, které většinou leží ukryté v depozitáři. V gotické síni si návštěvníci mohli vyzkoušet práci muzejníků. Pomocí otisků si mohli vyrobit vlastní muzejní předmět a následně ho popsat a přiřadit mu evidenční kartu. Také se nám ve výstavě zatoulalo dvanáct zlatých káčátek, po kterých jsme vyhlásili detektivní pátrání, samozřejmě za sladkou odměnu.

Doprovodné akce:

Přednáška Lounské muzeum – historie, sbírky, osobnosti (23. 10. 2014) s promítáním dobových fotografií,

Dernisáž výstavy (6. 11. 2014) s vystavením (jednodenním) iluminovaného graduálu Jana Táborského z roku 1563 a nejcennější části numismatické sbírky muzea (včetně exempláře keltské duhovky).

- **S vůní medu** (18. 11. 2014 – 1. 2. 2015) – Výstava o sladké voňavé dobrotě. Návštěvníci se dozvěděli, jak vzniká med, o jeho zpracování i léčivých účincích, jaké jsou druhy medu a co všechno obsahuje. Dále se seznámili s včelařením a pomůckami, které včelaři používají. K výstavě byl připojen doplňkový prodej medu, medoviny, svíček a kosmetiky s medem, propolisem, včelím voskem... Pro malé i velké návštěvníky byly připraveny pracovní listy a také nám pomohli ve výstavě vytvořit a zabydlet muzejní včelí úl.

K výstavě proběhly tyto doprovodné akce:

Soutěž Medové pokušení (listopad 2014) o nejlepší medový recept a výrobek z medu,

Přednáška O včelaření trochu jinak Petra a Zdeňky Parýzkových (25. 11. 2014) o tradičních i netradičních způsobech včelaření,

Medově sladký den (3. 12. 2014) s výrobou medových perníků, svíček a zdobených perníčků, které bylo možno odnést si s sebou.

- **Betlémy rodiny Poncarovy II.** (18. 11. 2014 – 11. 1. 2015) – Tradiční vánoční výstavu betlémů ze své bohaté sbírky připravili manželé Jana a Petr Poncarovi z Loun. Tentokrát byly představeny jesličky z nejrůznějších materiálů (ze dřeva, keramiky apod.).

Přednášky

Mimo přednášek, které byly pojaty jako doprovodné akce ke krátkodobým výstavám, proběhly v prostorách muzea ještě další, určené pro širokou veřejnost:

- **Úvahy o založení města Loun** (16. 1. 2014) – Přednáška historika starších dějin lounského muzea ThLic. Jaroslava Havrlanta, Th.D. o vzniku města Loun.
- **Doteky jarní přírody** (13. 3. 2014) – Přednáška botanika lounského muzea Ing. Zdeňka Kloučka o jarní přírodě.
- **Vitráže Jitky a Richarda Kantových** (14. 8. 2014) – Manželé Kantovi představili zájemcům historii tohoto pozapomenutého řemesla a zároveň své úsilí o záchranu kostela sv. Jiljí v Libyni u Lubence.

- **Archeologie 2. světové války** (4. 9. 2014) – Mgr. Petr Čech ze žateckého pracoviště Archeologického ústavu AV ČR promluvil o svém výzkumu protiletadlových baterií určených k ochraně závodu na výrobu syntetického benzínu v Záluží u Mostu v časech 2. světové války.
- **Putování Hrocha aneb povídání o středověké pouti** (9. 10. 2014) – Znamý poutník Petr Hroch Binder se podělil se zájemci o zážitky ze svých cest vycházejících z ideálů středověkého poutnictví.

Mimo prostory muzea kurátoři uspořádali podle své odborné specializace řadu osvětových přednášek po školách, spolcích (Spolek rodáků a přátel města Loun), popř. pro oficiální delegace města Loun.

Ostatní prezentační akce

V roce 2014 pořádalo či se podílelo muzeum i na dalších prezentačních akcích, které se již staly tradiční a oblíbené u návštěvnické veřejnosti:

- **Lounská muzejní noc** (IV. ročník – 16. 5. 2014) – s tématem 100 let od vypuknutí 1. světové války. Její součástí byl nástup uniformované jednotky se slavnostní salvou, vystoupení harmonikáře, komentovaná prohlídka zbraní, komponované čtení o Velké válce aj. Se svým programem se k akci připojily i Galerie Benedikta Rejta, Městská knihovna Louny, Muzeum Zkamenělý les, Sokol Louny, Státní okresní archiv v Lounech, Vrchlického divadlo v Lounech.
- **Dny evropského dědictví** (European Heritage Days – EHD – 13. 9. 2014) – pořádané Městským informačním centrem v Lounech, k nimž se muzeum připojilo zpřístupněním expozic Oblastního muzea v Lounech a Archeologického skanzenu v Březně u Loun zdarma. V Archeologickém skanzenu proběhly v návaznosti na speciálně vypravovaný autobus komentované prohlídky objektů. V administrativní budově muzea v Pivovarské ulici č. p. 28 byly zpřístupněny běžně nepřístupné gotické sklepní prostory. V jejich zrekonstruované části proběhla přednáška „Co se skrývá pod zemí“, kterou pronesl ThLic. Jaroslav Havrlant, Th.D. a seznámil během ní se sklepeními, chodbami, vodovody a kanalizací v lounském podzemí v průběhu historie.
- **Vánoce v muzeu** (13. 12. 2015) pořádá muzeum společně s městem Louny a mají charakter vánočních trhů. Zahájili je žáci ZUŠ slavnostní fanfárou. K vidění bylo kratochvilné divadlo, kejklíř, soutěž ve zdobení perníčků a na závěr ohňová show. Vánoční náladu zpříjemnily středověké kapely a na obou dvorech muzea a v přízemí muzejních budov probíhaly ukázky různých řemesel (tesař, kovář, perníkář, výroba svíček a vánočních ozdob z korálků a z papíru, textilní dekorace...) a prodej dárků.

Stálé expozice

Současná historická expozice mapuje vývoj severozápadních Čech od vlády císaře Karla IV. až po nástup Jiřího z Poděbrad s těžištěm v období husitské revoluce. Přírodovědná expozice Krajina v srdci Evropy se zase zabývá přírodními hodnotami a ochranou životního prostředí v regionu

severozápadních Čech. Obě expozice již z hlediska prezentačních technik zastaraly – pochází z přelomu 80. a 90. let 20. století – a proto bude nutná jejich radikální proměna.

V roce 2014 jsme začali pracovat na proměně první části přírodovědné expozice, jejímž hlavním tématem budou stepi Lounského středohoří. Proměna byla na konci minulého roku dovedena do fáze projektové přípravy a v roce 2015 se počítá s realizací v interiérech muzea. Proměnu této části expozice se podařilo uhradit z externích zdrojů – dotačního programu Evropské unie Life+, jehož nositelem je Správa Chráněné krajinné oblasti České středohoří v Litoměřicích. Je to jeden z výrazných plodů spolupráce s tímto subjektem.

V červnu 2014 byla zřízena pro návštěvníky muzea odpočinková zóna na dvorku expoziční budovy č. p. 43: Posezení pod věží (myšleno pod věží chrámu sv. Mikuláše). Skládá se z odpočinkových setů (dřevěná křesla a stůl se slunečníkem) a z doplňkových aktivit: smyslová stezka, písek pro děti, noviny pro dospělé aj. Zároveň je možno se občerstvit kávou, čajem či jinými nealkoholickými nápoji, které jsou k dostání v pokladně muzea. Tato odpočinková zóna bude pro návštěvníky (zdarma) přístupná i v příštích letech od května do září (podle aktuálních povětrnostních podmínek).

Archeologický skanzen Březno u Loun

Činnost v Archeologickém skanzenu Březno u Loun byla v roce 2014 soustředěna především do údržbových a úklidových prací v celém areálu. Pro veřejnost byly připraveny dvě prezentační akce:

- **Dětský den** (7. června 2014) – třetí ročník, k vidění byla výroba pravěkých kamenných nástrojů, tkaní na svislém stavu nebo pletení košů, návštěvníci si mohli vyzkoušet mletí zrní na zrnotěrce nebo rotačním kamenném mlýnku a jiné dovednosti.
- **Den s Kelty** (21. září 2014) – názorná prezentace řemesel, odívání a duchovního světa keltské civilizace.

Publikační činnost

U příležitosti oslav 125. výročí založení muzea v Lounech vydalo muzeum Sborník ke 125. výročí založení Oblastního muzea v Lounech – K počtě PhDr. Bedřicha Štaubera, který se skládá ze vzpomínkové a odborné části. Svými studii a vzpomínkami na bývalého dlouholetého ředitele muzea do něj přispěli nejen kurátoři muzea (ThLic. Jaroslav Havrlant, Th.D., PhDr. Jiřina Štauberová, PhDr. Martin Vostřel), ale celá řada odborníků z okolních regionů.

Kurátoři historických sbírek muzea (ThLic. Jaroslav Havrlant, Th.D. a PhDr. Martin Vostřel) se rovněž podíleli na vydání sborníku Poohří 4 – Peníze a život, který vydalo o. s. Historie a současnost Poohří.

Návštěvnost

V roce 2014 navštívilo Oblastní muzeum v Lounech celkem 12 369 návštěvníků. Z tohoto počtu navštívilo stálé expozice, krátkodobé výstavy a ostatní prezentační akce v muzejním areálu v Pivovarské ulici (č. p. 28, 43 a 189) v Lounech celkem 7 948 návštěvníků a expozice a prezentační akce Archeologického skanzenu v Březně u Loun 4 421 návštěvníků. Z hlediska struktury návštěvnosti bylo z celkového počtu pouze 183 cizinců.

Hospodaření muzea

V roce 2014 hospodařilo Oblastní muzeum v Lounech s příspěvkem zřizovatele o celkové výši 9.286 000,- Kč. Největším položkou v rozpočtu muzea jsou osobní náklady, které za uplynulý rok činily 7.113 000,- Kč (včetně odvedeného zdravotního a sociálního pojištění). Příznivé výsledky v oblasti návštěvnosti se projeví ve výši vybraného vstupného (101 000,- Kč) a ve výši tržeb z prodeje upomínkových předmětů a propagačních materiálů (104 000,- Kč). Úspěšné bylo muzeum i v získávání příspěvků, dotací a grantů na různé kulturní akce z rozpočtu města Loun – celkem získalo 126 000,- Kč (největší část – 60 000,- Kč – byla investována do vydání sborníku k 125. výročí založení lounského muzea).

Pracovní tým

Ve stálém pracovním poměru pracovali v Oblastním muzeu v Lounech k 31. prosinci 2015 tyto pracovníci:

PhDr. Jiří Matyáš – ředitel muzea

Jana Husáková – ekonomka, zástupkyně ředitele

Odborné oddělení: **Vlastimil Ajksner** – konzervátor, **ThLic. Jaroslav Havrlant, Th.D.** – historik starších dějin, kurátor podsbírek Historie, Historická fotografie a Numismatika, **Ing. Zdeněk Klouček** – botanik, kurátor podsbírek Botanika a Zoologie, **Ing. Lenka Macová** – geolog, kurátorka podsbírky Geologie, **Stanislava Profousová** – knihovnice, kurátor podsbírky Sbírková knihovna a Lunensia, **PhDr. Martin Vostřel** – historik novějších dějin, kurátor podsbírek Dějiny současnosti a Etnografie, **PhDr. Jiřina Štauberová** – archeolog, kurátor podsbírky Archeologie.

Ekonomicko-provozní oddělení: **Ivana Svobodová** – mzdová účetní, majetek, **Veronika Škuthanová** – pokladní, dokumentátorka, **Marcela Knytlová** – uklízečka, **Marie Brožová** – expozice: pokladní. Expozice: průvodkyně (úvazek 0,5): **Kateřina Frajtová, Jindřiška Kašparová, Jana Mihaliková, Eva Šimonová**. Bezpečnostní pracovníci – obsluha EZS, EPS: **Svatopluk Čech, Michael Roubal, Petr Svoboda, Karel Kašpar**

Archeologický skanzen Březno u Loun: **Mgr. Miroslav Černý** – vedoucí skanzenu, **Vít Martínek** – pokladní, průvodce, **Václav Jíra** – pokladní, průvodce, údržbář.

Celkem v Oblastním muzeu v Lounech pracuje 24 zaměstnanců, přepočtený stav činí 20,76 zaměstnance.

V Lounech dne 27. února 2015

Předkládá PhDr. Jiří Matyáš, ředitel Oblastního muzea v Lounech, p. o.